

SECURITATEA OBIECTIVĂ

OBJECTIVE SECURITY

Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU*

Rezumat: Se pare că noua ordine mondială se prăbușește și securitatea internațională nu mai este ceea ce a fost odată, pentru că omenirea s-a preocupat de o securitate subiectivă. De aceea ne propunem să definim un nou concept de securitate – securitatea obiectivă – bazat pe realizarea conștiinței de securitate. Pentru fundamentarea științei securității și securității obiective trebuie parcurse etapele explicate de Hegel: etapa conștiinței și a rațiunii securității, etapa spiritului în care rațiunea se transformă în spirit și etapa obiectivării securității. Fenomenologia securității este descrierea formelor obiective în care apare știința securității, a procesului de cunoaștere a insecurității/securității și dezvăluirea erorilor. În metodologia cercetării-științifice a insecurității/securității este necesar să nu se uite niciodată că „adevărul este întregul”, iar fenomenele insecurității/securității devin mereu altceva. De aceea fenomenul insecurității/securității trebuie analizat ca un fenomen istoric cu respectarea datelor și faptelor, iar cunoașterea insecurității/securității reprezintă un proces în care se utilizează metoda dialectică explicată de Hegel: metoda filozofiei securității este dialectica pentru că metoda este structura întregului.

Cuvinte cheie: securitate obiectivă; securitate subiectivă; știința securității; fenomenologia securității; metoda dialectică; metoda filozofiei securității;

Abstract: It seems that the new world order is collapsing and international security is no longer what it once was because humanity has been concerned with subjective security. That is why we intend to define a new concept of security - objective security based on achieving security awareness. In order to substantiate the science of security and objective security, we must go through the stages explained by Hegel: the stage of consciousness and the reason of security, the stage of the spirit in which reason turns into spirit and the stage of objectifying

* Prof. univ. dr., membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, Secretar Științific al Secției de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, membru titular al Comitetului Român de Istoria și Filozofia Științei și Tehnicii (CRIFST) al Academiei Române, E-mail: esiteanu@yahoo.com.

security. The phenomenology of security is the description of the objective forms taken by the science of security, of the process of knowing the insecurity / security and the disclosure of errors. In the methodology of the scientific research of insecurity / security it is necessary to never forget that "truth is the whole", and the phenomena of insecurity / security always become something else. That is why the insecurity / security phenomenon must be analyzed as a historical phenomenon with respect to data and facts, and the insecurity / security knowledge represents a process in which the dialectical method explained by Hegel is used: the security philosophy method is dialectical because the method is the structure of the whole.

Keywords: *objective security; subjective security; security science; security phenomenology; dialectical method; security philosophy method.*

1. Introducere

Problematika vieții și securității omului și omenerii a preocupat oamenii de știință încă din antichitate și până astăzi. Despre securitate (security) s-au scris foarte multe lucrări în care apar diverse sintagme: minimum security (securitate minimală); maximum security (securitate maximală); obligatory security (securitate obligatorie); sufficient security (securitate suficientă); opportune security (securitate oportună); absolute security (securitate absolută); total security (securitate totală); vital security (securitate vitală); optimum security (securitate optimală); durable security (securitate durabilă) etc. Au apărut recent alte sintagme cum ar fi, de pildă, securitatea deplină, care este un nou concept elaborat de conf. univ. dr. ing. Gheorghe Ilie¹.

În acest sens noi propunem un alt concept, o altă sintagmă: *securitate obiectivă* pe care o vom fundamenta științific în continuare. Pentru definirea acestui concept vom utiliza ideile marelui filosof Georg Wilhelm Friedrich Hegel exprimate în lucrarea sa „Fenomenologia spiritului”, apărută în anul 1807, și în alte opere ale sale în care tratează sistemul său filosofic denumit „idealism obiectiv”, dialectica hegeliană și „spiritul universal”.

¹ Gheorghe Ilie, *Risc și securitate – articole, comunicări și prelegeri*, Vol. I, Editura UTI Press, București, 2015, pp. 11-12.

2. Conceptul de securitate

Securitatea omului, sistemului, comunităților, națiunilor etc. reprezintă proprietatea calitativă / capacitatea/capabilitatea acestora de conservare a caracteristicilor funcționale și structurale sub atacurile factorilor/entităților agresive/distructive care produc disfuncții sau distrugerii și pericole pentru sănătatea și viața oamenilor, precum și pagube materiale și informaționale. Funcționarea în securitate a acestora depinde de mediul extern și de gradul de siguranță în funcționare, de capacitatea de remodelare a parametrilor și de proprietatea sistemului, comunităților și națiunilor de a rezista la amenințări și riscuri prin fiabilitate și viabilitate înalte și prin capacitatea de atenuare a acțiunilor distructive. Așadar, securitatea cuprinde trei componente principale: 1) de conservare (evitare, diminuare și remodelare); 2) readaptarea funcțională și structurală; 3) siguranța în funcționarea sistemelor, națiunilor etc. În scopul asigurării securității sistemelor, națiunilor etc. trebuie să se ia măsuri continue de securitate deoarece mecanismele de securitate se uzează mereu și îmbătrânesc (tehnologic sau moral). Astfel acestea devin vulnerabile la presiunile infraționale, orice mecanism de securitate putând fi compromis de adversar. În analiza de securitate trebuie să se țină seama de primordialitatea cauzei în raport cu efectul (paradigma determinismului cauzal)² și de legăturile cauzale previzionate: greșeli, excepții și infrațiuni/erori³. Pentru funcționarea în securitate, sistemele trebuie: organizate linear, orizontal sau ierarhic, să aibă posibilități de remodelare parametrică, să aibă legături cauzale previzionate și toleranță sau reglaj cu rol de moderator, amplificator sau limitator.⁴

3. Fenomenologia securității

Aceasta reprezintă descrierea formelor în care apare știința securității, exprimarea procesului de cunoaștere a insecurității/securității și dezvoltarea erorilor. Cu alte cuvinte fenomenologia securității este „teoria formelor de apariție” ale științei securității, adică ale cunoașterii securității, precum și dinamica foarte complexă a acestora. Prin experimentarea a ceea ce este

² *Ibidem*, p. 28.

³ *Ibidem*, p. 29.

⁴ *Idem*.

obiectiv, sub formă de proces, cercetătorul, sau conștiința acestuia, ajunge la conștiința de sine însăși (la autoconștiință). Omul devine, adică, în interioritatea și exterioritatea lui, conștient de sine. Drumul spre știința securității începe de la această „conștiință sensibilă” (de la realitatea nemijlocită)⁵. Prima etapă a fenomenologiei spiritului este fenomenologia conștiinței (etapa conștiinței).

Fenomenul securității nu poate fi decât în raport cu celelalte fenomene care se schimbă continuu conform legilor care determină acele schimbări (gnoseologice). Într-o exprimare dialectică, Hegel a surprins fenomenul exploatării și dezumanizării⁶.

Hegel a respins idealismul subiectiv cu deplin temei nu numai pentru că este greșit, ca orice idealism, dar mai ales pentru faptul că este subiectiv. La fel și noi îl respingem pentru că nu se poate utiliza în teoria securității, și nu poate explica fenomenul securității. Chiar dacă ființa umană tinde nu doar spre realitatea ei nemijlocită, pragmatică și sensibilă, ci și spre idealitatea ei și a devenirii ei. Idealul face parte din viață și este una dintre calitățile cele mai prețioase ale ființării și dezvoltării umane. Există, desigur și un ideal de securitate, sau, mai exact, o securitate ideală, o securitate care, probabil, nu va putea fi realizată niciodată. Dar un astfel de orizont există. Și, cu cât ne apropiem mai mult de el, cu atât mai mult se îndepărtează și el de noi. Dar de aici nu rezultă în mod necesar că nu îl vom putea atinge vreodată.

În teoria securității, trebuie folosite nu doar observația, percepția și senzația, ci și gândirea, imaginația, capacitatea creativă, adică întregul potențial de care dispune omul și umanitatea, singurul nedegradabil. Conceptul de securitate cristalizează mereu esențialul pentru lucrurile și ființele studiate, pentru realitatea obiectivă, dar și pentru cunoașterea fenomenelor care au legătură cu securitatea.

În studierea securității se impune în primul rând o analiză a dialecticii, înțeleasă mai tot timpul și ca un fel de areal al „*devenirii moralității*”⁷, ca un proces dinamic, complex și contradictoriu parcurs de orice om pentru a

⁵ C.I. Gulian, *Hegel. Tînărul Nietzsche. Mircea Eliade*, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 24.

⁶ *Ibidem*, p. 26.

⁷ *Idem*.

ajunge la obiectivare etică⁸. În acest sens vom pune accentul pe oglindirea premiselor democratice și iluministe și pe acelea ale dezvoltării durabile, precum și pe necesitatea subordonării întotdeauna a etosului individului celui obștesc (național). Pentru că omul nu este o ființă izolată, căzută din senin, ruptă de conexiuni și determinări, chiar dacă fiecare om este unic și irepetabil pe planeta Pământ și chiar în Univers, ci o ființă socială, care depinde în foarte mare măsură de comunitate, de societate, de realitatea obiectivă a acestora și de imensul spațiu cognitiv generat de umanitate.

În analiza de securitate, mai trebuie să se țină cont și de problema ori fenomenul obiectivării care este problema esențială a întregii problematice de securitate. Prin obiectivare etică se înțelege etapa de dezvoltare spirituală a realizării conștiinței de securitate ca o conștiință de sine rațională în sensul explicat de Hegel. În plus, este necesar să se cunoască legăturile dintre moravuri și legile fiecărei națiuni, dar și legăturile lor cu relațiile de producție, de cunoaștere, de creație și de construcție benefică sau de distrugere necesară. Aici este vorba de unitatea dintre cetățenii unei națiuni creată de raporturile de muncă care se formează în comun. Această unitate este exprimată de acele moravuri și legi la care ne-am referit. Evident că legile oricărui popor arată ce este și ce face fiecare cetățean sau cel puțin așa ar trebui să se înțeleagă pentru că în acest context, prin acele relații fiecare cetățean are și simte certitudinea tuturor celorlalți, inclusiv pe a sa personală, cu condiția ca acel popor/națiune să fie liber/liberă.⁹

Reluăm explicarea fenomenologiei securității care reprezintă nu atât teoria formelor de exprimare ale științei securității și ale cunoașterii securității, de care se ocupă, în general, teoria securității, cât mai ales faptul securității, adică securitatea ca fenomen și ca proces, ca dinamică și condiție esențială a echilibrului, managementului conflictualității, dialecticii devenirii în spațiul siguranței, apărării și conservării sistemelor de valori în care trăim. Așa, de exemplu, pentru realizarea obiectivului de convergență economică, socială, juridică, ecologică, politică și militară din UE se impune aplicarea unui management eficient, în scopul reducerii dependenței dintre indicatorii țărilor membre UE și în primul rând a decalajelor economice.

⁸ Idem.

⁹ Hegel, *Fenomenologia spiritului*, București, Editura Academiei, 1965, p. 201.

Dacă UE ar respecta identitatea fiecărui stat membru, diferențele dintre acestea, și ar avea instituții puternice (funcționari competenți), atunci ar putea să progreseze economic, social, politic, militar și să-și asigure securitatea. Pentru acestea însă în UE trebuie să se respecte și să se aplice următoarele principii: principiul subsidiarității și specializării comunităților; principiul programării și aditionalității; principiul proporționalității și al concentrării efortului, resurselor și cheltuielilor; principiul aplicării imediate a drepturilor UE și al priorității aplicării dreptului european și principiul efectului direct al dreptului UE. Convergența/coerența managerială a UE trebuie să se sprijine pe câțiva piloni: managementul bazat pe cunoaștere, capitalul uman, accentul pe educație, pe stat și pe Banca Națională și performanță.

Deci: UE trebuie să accepte și să trateze corect identitatea și suveranitatea fiecărui stat-membru, iar România trebuie să facă eforturi pentru asigurarea eficienței economice și sociale prin funcționarea perfectă a trinomului: creștere – dezvoltare – modernizare pe baza stabilității politice (fără război româno-român).

Pentru fundamentarea științei securității, se parcurg mai multe etape: etapa conștiinței și a rațiunii securității, etapa spiritului și obiectivarea. Etapa spiritului este aceea în care rațiunea se transformă în spirit, care întruchipează realitatea obiectivă și e superior rațiunii deoarece este „esența în sine și pentru sine”¹⁰. Dezvoltând această idee, Hegel ajunge la manifestarea voinței de dreptate socială conform principiului „vox populi, vox Dei”, adică de justificare a revoltei împotriva bogăției nelegitime întrucât stăpânirea absolută conduce implacabil la descompunerea societății.

În dialectica „stăpân-slugă” se formează conștiința slugii care se ridică împotriva oprimării/înrobirii.¹¹ În teoria securității, erorile se dezvăluie ca efecte ale „defectării, excepțiilor și infrațiilor”¹², dar și ale neputinței de a conștientiza și celelalte cauze ale erorilor de către persoanele de decizie sau a celor care fac analiza de securitate și nu pot înțelege și explica fenomenul de insecuritate/securitate, raporturile energetico-informaționale-

¹⁰ *Ibidem*, pp. 202-239.

¹¹ C.I. Gulian, *op. cit.*, p. 29.

¹² Siteanu Eugen, Naianu Bedros, Ilie Gheorghe, *Fiabilitatea produselor tehnice*, Editura AISTEDA, București, 2000, p. 144.

spirituale-psihologice-parapsihologice și capabilitatea instructiv-adaptativă a sistemelor mari, națiunilor, statelor, alianțelor etc.

Hegel s-a pronunțat întotdeauna împotriva relativismului lipsit de atitudine și de orizont spiritual, împotriva intuiționismului, identismului, misticismului, iraționalismului și subiectivismului (sommelului subiectiv), individualismului, egotismului și disprețului pentru acțiune. Toate acestea sunt o mare primejdie pentru filosofie și pentru știința securității, precum și pentru securitatea omului și a omenirii.

Hegel ne-a dat lecția obiectivării și a raționalului, care e baza tuturor tipurilor de conștiință. De asemenea, istorismul său a fost deosebit de fructuos în evoluția filosofiei europene hegeliene și neohegeliene. Istorismul său a influențat pozitiv istoriografia culturii și filosofia contemporană, precum și conștiința filozofică a omenirii. Dialectica lui Hegel e solidară cu raționalismul, ceea ce-i conferă o puternică actualitate și perenitate.¹³

4. Securitatea obiectivă

Utilizând metoda dialecticii/rațiunii dialectice, Hegel a combinat rațiunea teoretică cu rațiunea practică în cadrul unui singur tot/întreg „porind de la structura realității obiective”¹⁴ și ajungând la o filosofie a crizei. În mod similar, dacă analizăm securitatea/insecuritatea cu ajutorul aceleiași metode și îmbinăm rațiunea teoretică cu cea practică în analiza fenomenului securității/insecurității ajungem la o filozofie a securității/insecurității obiective (istorice) și subiective, la fel cum a elaborat Hegel acea „filozofie a crizei-obiective (istorice) și subiective”¹⁵ și predicatele categoriilor realității sau „predicatele Absolutului”. Eminentul filozof german a făcut și o „analiză a categoriilor lumii reale - a măsurii, cantității, calității, posibilului, realului, esenței etc.”¹⁶, care, evident, trebuie să stea și la baza analizei securității/insecurității și a teoriei securității/insecurității (științei securității/insecurității), ca de altfel, în toate celelalte domenii ale dinamicii societății. Toate acestea sunt esențiale pentru o viziune obiectivă, globală a securității lumii și pentru o filosofie a securității/insecurității care derivă din necesitatea spirituală a

¹³ C.I. Gulian, *op. cit.*, pp. 114-115.

¹⁴ C.I. Gulian, *op. cit.*, p. 16.

¹⁵ Idem.

¹⁶ Idem.

totalității/întregului. De aceea, se impune depășirea logicii tradiționale, ale noii scolastici, ca să-i spunem așa, ruptă de istorie pentru a ajunge la realitatea/securitatea obiectivă (istorică) conform ontologiei, cândva hegeliene, astăzi pierdute aproape iremediabil prin criza acțiunilor fără cap. Rezultă că, în analiza de securitate, trebuie să se aibă în vedere întrepătrunderea problemelor (sociale, politice, militare, economice, etice, culturale etc.) fenomenologiei securității/insecurității.

Această îmbinare a problemelor este necesară, pentru că nu se pot despărți problemele de securitate/insecuritate, deoarece toate problemele din lumea asta și din Universul acesta se întrepătrund. Prin urmare, în analiza de securitate este nevoie de un spirit enciclopedic și o viziune unitară, având în vedere relativitatea/istoricitatea oricărui sistem filozofic de securitate/insecuritate. În acest sens, trebuie înțeleasă utilizarea metodei dialectice și cuprinderea totalității în analiza de securitate.

Ideea hegeliană a valorificării spiritului colectiv (din cultura antică) ne conduce la înțelegerea ideii sale privind „caracterul istoric necesar al diferitelor faze ale evoluției” a tot și a toate, inclusiv a conștiinței securității naționale/internaționale, pe care tragem noi, acum și aici, cenușa gândirii filozofice a marelui făcător de sistem. În lumina dialecticii hegeliene, antehgeliene sau post hegeliene, trebuie interpretată, spre binele ei, și istoria securității, ca istorie a spiritului echilibrului, managementului conflictelor și drumului lor spre totul sau, câteodată, cum se întâmplă și azi pe planeta Pământ, spre nicăieri. Noua securitate, de care facem atâta caz, nu este altceva decât vechea grijă a omenirii de a supraviețui între mediu în care, dintotdeauna, omul a fost nu doar camarad, prieten și tovarăși de drum, la bine și la greu, ci și lup feroce pentru celălalt om, aflat în exterioritatea lui.

Hegel afirmă că gândirea poate transforma realitatea, iar filosofia are menirea critică de a dezvălui nonsensul ori iraționalul din instituții, organizații, din maniera de a simți și gândi a oamenilor și în primul rând al politicienilor, ceea ce poate contribui la creșterea nivelului de securitate. Astfel, el a criticat constituția germană în scopul că aceasta „nu mai e susținută de viața epocii prezente”. Eminentul filosof a scris: „tot ce-i real e rațional” și: „ce orbi sunt aceia care pot crede că pot continua să supraviețuiască instituții, constituții, legi care nu mai concordă cu moravurile, nevoile, opinia oamenilor ... că forme pentru care nici gândirea,

nici simțirea nu mai nutresc vreun interes, ar mai putea fi atât de puternice, încât să poată alcătui ceea ce leagă un popor”¹⁷.

În rezolvarea problemelor de securitate, trebuie să plecăm „de la necesitatea clarificării întrebării etice fundamentale: ce trebuie să facem?”¹⁸

Concepția privind raportul dintre filozofie și securitate trebuie analizată la fel cum a elaborat Hegel „concepția despre raportul dintre filozofie și viață”¹⁹. Urmând consecvent firul ideilor lui Hegel ajungem la concluzia că principiul de bază în analiza de securitate nu este nici subiectul și nici obiectul, ci principiul „transcendental” al existenței în totalitate ei pentru cunoașterea obiectivă a fenomenelor securității (fenomene sociale, politice, economice, militare, ecologice, demografice etc. și istorice), care sunt istorice!

Teoria securității trebuie să aprofundeze, „să explice realul, să lumineze etosul, inclusiv gândirii, necesitatea transformărilor istorice, să le accepte ca pe un dat primar (tot ce-i real e rațional), dar simultan să nu ne precupețim eforturile pentru a dovedi că raționalul poate deveni real, de fapt, că valorile, idealurile, pot fi împlinite, în ciuda tuturor greutăților și contradicțiilor, pe acest pământ al prezentului și al realului”²⁰.

Marii oameni, marii conducători ai statelor ca Roosevelt, Washington, Churchill etc., au avut capacitatea practică de a transforma securitatea internațională „Conform rațiunii”.

Hegel a militat pentru „un istorism inextricabil legat de dezideratul transformării, călăuzită de valorile general-umane, perene, cristalizate în istoria umanității. Iar printre aceste valori, după cum s-a văzut, valoarea dorită cu cea mai mare ardoare, a fost LIBERTATEA”²¹. Pe astfel de valori se poate întemeia și consolida securitatea omenirii.

Hermeneutica e o disciplină filosofică ce implică antropologia filosofică-adică omul în situație – ceea ce înseamnă înțelegerea semnificațiilor umane a fenomenelor de (in)securitate. Semnificația ori sensul oricărui fenomen de securitate/insecuritate are la bază valorile – de

¹⁷ *Ibidem*, p. 116.

¹⁸ *Ibidem*, p. 20.

¹⁹ *Ibidem*, p. 21.

²⁰ *Ibidem*, p. 116.

²¹ *Idem*.

care se ocupă Axiologia – căci orice conștiință trebuie să vizeze valorile. În Știința securității valoarea supremă este omul – și nu banul -, ceea ce înseamnă că teoria securității trebuie să confere o semnificație specială impulsurilor și experiențelor umane.

După cum se știe, în istoria omenirii s-au succedat diferite orânduirii: sclavagistă, feudală, capitalistă și socialistă. Republica Romei a devenit Imperiul Roman și ambele au fost sclavagiste. Un stat al bogătașilor „condus de bogătași în avantajul bogătașilor. Ca atare, era sortit unei prăbușiri dezastruoase”²². Procesul dezintegrării Imperiului a fost îndelungat și s-a produs deoarece „Imperiul își pierduse rațiunea de a fi și era sortit pieirii”²³. Împărații romani se schimbau cu o frecvență prea mare prin asasinat puse la cale de oameni suficienți de bogați ca să poată cumpăra gărzile de corp (pretorienii) și să-l asasineze pe împărat.

Frontiera nordică a Imperiului nu mai era apărată de trupe romane indigene, ci de mercenari străini care nu erau dispuși să se sacrifice pentru Roma. A urmat invazia hunilor veniți din Asia, iar goții nu au rezistat în fața valurilor sângeroase ale hunilor și au plecat spre Sud, spre Roma. Împăratul Valens nu a reușit să-i oprească pe goți și regele acestora, Alaric a atacat Roma. Apoi au urmat: vandalii, care au jefuit Roma, burgunzii, goții răsăriteni (orientali), alamanii, francii și în final Odoacru, comandantul mercenarilor germanici, în anul 475, l-a detronat pe împăratul Romulus Augustulus, s-a proclamat guvernator al Romei, fiind imediat recunoscut de către împăratul Imperiului Roman de Răsărit. După câțiva ani, regele goților orientali, Teodoric l-a asasinat pe Odoacru și a proclamat regatul goților care se întindea pe teritoriile fostului Imperiu roman apusean (de Vest). Peste aproximativ un secol a urmat invazia longobarzilor, saxonilor, slavilor și avarilor care au desființat regatul goților creând un nou stat cu capitala în orașul Pavia.

Roma fusese distrusă, bogații romani au fost alungați din vilele lor somptuoase. Vechile drumuri romane, podurile și apeductele fuseseră și ele distruse. Comerțul se desfășura cu mare dificultate, iar civilizația din partea vestică a Europei se clătina și era în pericol să dispară. Timp de câteva

²² Hendrik Willem van Loon, *Istoria omenirii*, Traducere din engleză de Cornelia Dumitru, Editura Humanitas, București, 2017, p. 123.

²³ *Ibidem*, p. 139.

secole popoarele migratoare au pustiit Occidentul supus la crime, incendii, jafuri și războaie devastatoare. În schimb, în partea de Răsărit, vechiul imperiu a continuat să existe mai multe secole.

Totuși Europa a fost salvată de distrugere totală de creștinism, de biserica creștină (catolică și ortodoxă), de lumea smerită a oamenilor care credeau în Iisus Cristos din Nazaret care a fost ucis de autoritățile romane de frica unei răscoale sau unei revoluții. Așadar credința milioanei de europeni a salvat civilizația clădită cu răbdare de-a lungul mileniilor de egipteni, babilonieni, greci, traci, daco-geți și romani. Azi istoria se repetă, dar de această dată la scară globală. Posibilitatea unui război nuclear sau a unei catastrofe atomice care să distrugă întreaga omenire depășește pericolele care le-au reprezentat popoarele migratoare de-a lungul mileniilor trecute. Asistăm la o amestecare dintre formele trecutului cu cele noi, deci se constată o împletire a continuității cu transformările. Pe lângă formele capitaliste și socialiste există și cele sclavagiste și feudale. În lumea noastră există zeci de milioane de sclavi, probabil vreo 40 de milioane, dar există și baroni, conți, șerbi etc.

În UE sunt exploatați peste un milion de sclavi dintre care 50-75% sunt români. Vinovate sunt atât autoritățile române, cât și cele ale statelor Uniunii Europene în care sunt exploatați acești sclavi. Nici instituțiile UE nu pot fi absolvite de vina exploatării sclavilor, de încălcarea drepturilor omului, a dreptului la viață, la libertate, la demnitate etc. Se poate spune că, fără îndoială: „*cu cât mai mult se schimbă lucrurile, cu atât rămân la fel*”²⁴.

De mii de ani unele state au fost conduse de dictatori, unii nebuni. De exemplu: Nero, Caligula, Caracalla, Hitler, Idi Amin (Uganda), Noriega etc.

De mii de ani continuă asasinările politice, inclusiv asasinarea unor actori sau cântăreți din motive politice așa cum a fost cel al lui John Lennon (fost solist Beatles) care tocmai cânta despre pace când a fost împușcat la New York (1980).

Palestinienii și kurzii au devenit două popoare fără țară. Așa s-au născut OEP și PKK, respectiv Organizația pentru Eliberarea Palestinei și Partidul Comunist Kurd. Acestea lovesc statele Israel, respectiv Turcia prin atacuri teroriste. Terorismul internațional nu provine numai din Orientul

²⁴ *Ibidem*, p. 580.

Mijlociu, ci și din alte zone ale globului cum ar fi, de exemplu, Irlanda de Nord, Italia (Brigăzile Roșii, Teroriștii de Dreapta etc.) etc.

Terorismul creează o stare de frică, accentuează ura dintre părțile aflate în conflict și împiedică soluționarea problemelor politice (internaționale). Soluțiile pot veni numai prin dialog, toleranță, colaborare și respect reciproc.

O mulțime de atacuri teroriste au fost generate de situația explozivă din Orientul Mijlociu în special de grupările fundamentaliste.

Valurile masive de milioane de emigranți din Africa și Orientul Mijlociu spre Europa au produs creșterea xenofobiei și rasismului și a extremei drepte în Occident, în special în Germania, Franța și Austria.

Osama bin Laden, șeful al-Qaida, a declarat război Statelor Unite și a declanșat atacurile teroriste asupra turnurilor gemene World Trade Center, din New York și Pentagonului, la 11 septembrie 2001. Peste o lună președintele Bush obținea aprobarea Congresului pentru bombardarea Afganistanului (taberele al-Qaida). Apoi, Congresul a adoptat legea USA Patriot Act, care dădea Președintelui o autoritate mai mare pentru combaterea terorismului. Astfel, Bush avea puterea atacării anticipate a altor state în numele unui „război preventiv”, iar ținta aleasă a fost Irakul deoarece Irak, Iran și Coreea de Nord au fost declarate de Bush ca făcând parte din „Axa răului” și Irakul avea „arme de distrugere în masă”, cu toate că inspectorii internaționali nu au găsit așa ceva. După zece ani de la invazia Irakului, Times confirmă: *„Războiul din Irak nu a fost necesar, ci costisitor și nociv pe toate planurile. S-a bazat pe informații defectuoase manipulate în scopuri ideologice”*.

Fenomenologia securității este evoluția spiritului de când conștiința ia contact cu realitatea (amenințări, vulnerabilități și riscuri) până la cunoașterea securității/insecurității prin concept; este deci drumul pe care-l parcurge conștiința spre spirit și drumul acestuia din urmă spre cunoașterea insecurității/securității.

Formalismul, schematismul, șablonismul sunt metode greșite de analiză a securității/insecurității pentru că ele nu corespund complexității deosebite ale problemelor de securitate.

În istoria securității, fenomenologia este acea cotitură prin care Hegel a îmbinat problemele sociale, politice, militare, spirituale și gnoseologice,

dar și metodele de rezolvare a acestor probleme pentru cunoașterea obiectivă a fenomenelor securității/insecurității din epoca noastră.

5. Concluzii

Securitatea internațională sau securitatea globală a deceniului al treilea din mileniul III nu poate fi înțeleasă cu mintea unui singur om, ci cu mințile celor ce participă la munca de cercetare transdisciplinară și interdisciplinară. Așadar, este necesară nu o analiză obișnuită (tradițională), ci o analiză de securitate care să cerceteze și analizeze suferința, tragedia și disperarea miliardelor de oameni, a celor 90% din populația globului, care sunt într-o permanentă stare de insecuritate, în opoziție cu cei aproximativ 10% sau mai precis cei 1-10% pentru care se asigură toate forțele și mijloacele pentru a le conferi o securitate dacă nu chiar absolută, cel puțin o securitate suficientă (sufficient security) și în mod sigur un belșug sau o viață îmbelșugată și lipsită de griji și amenințări iminente.

Secretul insecurității sau lipsei de securitate rezidă în multitudinea erorilor, în dese confuzii între cauză și efect, în confuzia morală și ideologică și mai ales în aceea dintre credințele politice și consecințele lor și dintre teorie și realitate.

Securitatea pășește azi într-un nou mediu/tărâm neexplorat încă, acela al vieții sociale, economice, politice, militare și spirituale noi, al problemelor de filozofie, drept, religie, stat etc. Toate acestea, în concepția lui Hegel sunt probleme spirituale pentru că spiritul a fost proclamat de marele filozof o categorie primordială. Cu toate acestea nu trebuie să scăpăm din vedere „sincronia realității sociale și a istoriei spirituale a societății”²⁵ care sunt aspecte dialectice esențiale ale fenomenului securității/insecurității.

Deci fenomenul securității/insecurității trebuie analizat ca un fenomen social și istoric cu respectarea datelor/informațiilor și faptelor. Cunoașterea securității/insecurității este un proces în care se utilizează metoda dialectică pentru cunoașterea fenomenelor sociale, politice, economice, etice, ecologice și estetice.

²⁵ *Ibidem*, p. 22.

În fenomenologia securității se face apel la ilustrări istorice din diverse epoci istorice, la filosofia istoriei „*prin mijlocirea istoriei culturii*”²⁶ și prin stabilirea unei legături între „*experiența spirituală subiectivă și cea a umanității*”²⁷. Fenomenologia securității trebuie să lege inextricabil problemele teoretice de cele ale vieții și să evite iraționalismul și intuiționismul. În metodologia cercetării-științifice a securității/insecurității trebuie să se aibă mereu în vedere că „*adevărul este întregul*”, dar „*întregul este însă numai esența care se împlinește prin dezvoltarea sa*”²⁸. Deci, cunoașterea fenomenelor securității are loc prin studierea acestora în totalitatea lor statică și în dezvoltarea lor. Fenomenele securității/insecurității devin mereu altceva. Prin gândire dialectică putem preface fenomenele în noțiuni/concepte de securitate păstrând însă mișcarea concretă a fenomenelor securității/insecurității. Oglindirea proceselor securității este posibilă numai prin „*mișcarea*” noțiunilor; metoda filozofiei securității este dialectica deoarece metoda este structura întregului.²⁹ Simpla observare empirică și formalizarea sunt procedee care „*pierd esența realității, care este mișcarea, viața, contradicția*”³⁰.

Spiritul „*este adevărul nemijlocit, este viața etică a unui popor*”³¹.

Securitatea, în general, și securitatea națională, în special, se încadrează întotdeauna între dialectica hegeliană și a imperativului și cea a posibilului, adică între idealurile omului și ceea ce poate realiza acesta. Acestea sunt cele două limite ale securității în orice epocă istorică.

Cunoașterea securității trebuie să înceapă cu generalul abstract căci, așa cum a scris Hegel, metoda dialectică de cercetare este de fapt „*conștiința lipsei sau insuficienței începutului ca generalitate abstractă, conștiința că obiectul (investigat, n.a.) cere mersul mai departe, determinarea generalului*”³² Pentru metoda dialectică a securității generalul apare sub două înfățișări: ca început și apoi ca încheiere, adică precum un final și un scop al cunoașterii securității, generalul fiind „*totalitatea concretă*”, așa

²⁶ Idem.

²⁷ Idem.

²⁸ Hegel, *Fenomenologia spiritului*, Editura Academiei, București, 1965, pp. 17-18.

²⁹ *Ibidem*, p. 33.

³⁰ Idem.

³¹ *Ibidem*, p. 200.

³² C.I. Gulian, *op. cit.*, p. 109.

cum se exprima marele filozof german. El explică și cum se poate ajunge de la generalul simplu (abstract) la cel concret, având în vedere că generalul inițial nu ar fi chiar simplu și abstract precum credem noi de obicei. Urmând raționamentul său, cunoașterea securității trebuie să înceapă „cu generalul-în-sine”, adică cu ființa umană care cuprinde toate determinările „în-sine, nedesfășurate”. Rezultă deci: conceptul securității/insecurității „trebuie să se desfășoare, să se determine, să devină concept pentru sine”³³. Deci, metoda de cercetare trebuie să pornească de la premiza că „începutul, sau absolutul ca început, e deja o totalitate concretă, obiectivă”³⁴. În viziunea sa gândirea subiectivă nu creează totalitatea, căci totalitatea concretă este a obiectivului securității, a fenomenelor de securitate, iar metoda dialectică de investigare are menirea de a descoperi totalitatea securității și să o recreeze astfel încât să reflecte toate legăturile și interacțiunile (interne și externe) în timp și spațiu, ale fenomenelor de securitate/insecuritate. În continuare, Hegel scria „Totalitatea concretă care constituie începutul posedă ca atare în ea însăși începutul înaintării și dezvoltării”³⁵. Tot el explică: „Totalitatea inițială cuprinde deosebirea momentelor, legăturilor, dar încă nediferențiate”³⁶. În acest sens, cunoașterea securității și investigarea noastră au misiunea să găsească diferențierea și determinarea, iar esențialul presupune ca determinarea securității să fie descoperită în obiectul securității însuși.

Negația dialectică a securității va scoate în evidență „contrariile și trecerea lor reciprocă unul într-altul”³⁷ cum ar fi, de pildă, singularul și generalul. Deci, pozitivul trebuie menținut în negativul său, adică securitatea trebuie menținută în insecuritatea omenirii, iar „conținutul presupuziției în rezultatul său, iată tot ce este mai important în cunoașterea rațională”³⁸ a securității. Dialectica (securității) nu admite o securitate fixă (imuabilă) sau încremenită întrucât orice securitate nemijlocită va fi, în același timp, mijlocită, adică în raport cu altceva pentru că orice pozitiv se transformă în negativul său și „mijlocirea este negativul nemijlocitului și ca

³³ Idem.

³⁴ Idem

³⁵ Hegel, *Știința logicii*, tradusă de D. Roșca, Editura Academiei, București, p. 831.

³⁶ C.I. Gulian, *op. cit.*, p. 109.

³⁷ Idem.

³⁸ Idem.

atare îl păstrează, îl cuprinde în sine”³⁹. Deci, securitatea trimite la contrarul ei – insecuritatea, care evident trimite iar la securitate, adică întotdeauna teza se transformă în antiteză. Teza negativă evidențiază legătura dintre negativ și pozitiv și „găsirea pozitivului în negativ”⁴⁰. În conformitate cu cele relatate de Hegel trebuie să avem capacitatea de a percepe și descoperi negativul real (insecuritatea reală), lupta contrariilor, negativul (insecuritatea) în luptă cu pozitivul (securitatea). El numește capacitatea aceasta „cotitura” în mișcarea „conceptului (securității, n.a.), izvorul automișcării, atât reale, cât și logice”⁴¹. Prin aceasta este anulată total opoziția dintre conceptul de securitate și realitate, se desființează bariera care există între „logicul rigid și realitatea dialectică”. Putem afirma, deci, că prin aceasta apare adevărul, unitatea între conceptul securității și realitate. După prima negare trecem la analizarea celei de a doua negări. Aceasta înseamnă anularea contradicției fiind cea de-a doua premisă a silogismului ori premiza sintetică. În comparație cu ea, prima negare este analitică, iar cea de-a doua este „restabilirea nemijlocitului inițial, dar având în urmă procesul dialectic care, din punct de vedere formal, se înfățișează deci ca o triadă: teză-antiteză-sinteză”⁴², adică, în cazul nostru: securitate-insecuritate-sinteză.

Cel de-al doilea negativ este negativul negativului (suprimarea contradicției). Suprimarea contradicției este la fel de puțin ca și contradicția, adică acțiunea reflectării exterioare, cu alte cuvinte: „cel mai intim și mai obiectiv moment al vieții (al securității, n.a.) și al spiritului”⁴³.

Cercetătorul trebuie să facă un mare efort de gândire pentru a nu pierde nimic sau, cum afirma Hegel: „de a cuprinde toate momentele, toate laturile și contrariile”⁴⁴ securității, sesizate analitic de gândirea noastră. Apoi fiecare descoperire, fiecare informație sesizată anterior în concept trebuie generalizată astfel încât conceptul securității se va aplica și aprofunda. Prin urmare, este necesară o mare răbdare a cercetătorului în procesul de cunoaștere a securității. Nerăbdarea, graba, care ignoră că

³⁹ Idem.

⁴⁰ Idem.

⁴¹ *Ibidem*, p. 110.

⁴² C.I. Gulian, *op. cit.*, p. 110.

⁴³ Idem.

⁴⁴ Idem.

cunoașterea adevărului este securitate-insecuritate și uitarea faptului că acesta reprezintă un proces complex și o totalitate pentru cunoașterea securității, va conduce la dezastru.

Se poate obține intuitiv reprezentarea totalității despre securitate, însă totalitatea concretă se poate obține numai prin știința securității.

Pentru exprimarea plastică a drumului parcurs de om pentru cunoașterea securității se poate folosi tabloul unui cerc de cercuri. Întreaga cunoaștere a securității – explicată printr-un proces ce tinde la infinit – reprezintă de asemenea un cerc întrucât sfârșitul acesteia coincide cu începutul, care este înțeles, de Hegel, sprijinirea gândirii pe obiectul securității, ceea ce înseamnă că sfârșitul cunoașterii securității, este, în fond, totalitatea existenței securității gândite. Cercetătorul trebuie să ia securitatea din viața existentă ca obiect și să transforme/modifice viața și implicit securitatea. În lucrarea sa „Prelegerile de filosofie a istoriei”, Hegel a scris că filosofia este înțelepciunea universală deoarece filosofia nu e doar adevărul în sine și pentru sine, ca pură esență, ci adevăr în măsura în care devine viu în lumea reală⁴⁵. El a elaborat, de asemenea, știința logicii ca o nouă ontologie și o nouă metodă (organon), o nouă logică. Între subiectul și obiectul securității, Hegel a ales obiectul, istoria și viața.⁴⁶ Criteriul său suprem e obiectivarea, care trebuie aplicat și în știința securității. În știința logicii, Hegel a afirmat că orice adevăr are o formă logică, deci fiecare principiu/lege a securității trebuie să aibă o formă logică. Această formă trebuie să devină „sufletul obiectivității”.

Metoda dialectică a științei securității e o contopire între metodă și obiectul securității. Metoda-obiect (dialectică) „*ia ceea ce e determinat în însuși obiectul său, deoarece metoda este substanțialitatea lucrurilor*”⁴⁷. Aceasta înseamnă de fapt afirmarea „primatului obiectului securității (a naturii și istoriei) față de structura gândirii subiective.

Hegel a constatat și afirmat valoarea metodologică a dialecticii (metoda e supusă întotdeauna obiectului, vieții și istoriei). În viziunea sa, logica poate să unească libertatea cu necesitatea deoarece ea e spiritul atot-însuflețitor al tuturor științelor. Ea e deasemenea înțelegerea unității contra-

⁴⁵ *Ibidem*, p. 111.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 112.

⁴⁷ *Idem*.

riilor și viziunea transformatoare a lumii și a securității acesteia. Deci nu e o contemplare neutră și pasivă a lumii.

În domeniul metodologiei, dialectica este orizontul deschis spre integrarea critică a oricărei metode. În metodologia generală a gândirii se poate accepta o nouă metodă de cercetare – fenomenologică, structuralistă ori de interpretare hermeneutică – dacă a dat rezultate în domeniul existenței – reale ori ideale -, naturale ori istorice.

Viziunea dialectică a marelui filosof Hegel acceptă analiza esențelor ideale – analiza valorilor și structurilor matematice și logice – și reliefarea predominării structurii și întregului asupra părților componente. Abordarea inter și transdisciplinară, inclusiv conjugarea rațională a aportului diverselor științe și discipline la investigarea fenomenelor complexe ale securității/insecurității reprezintă (este) încă o dovadă a afirmării dialecticii ca metodă generală flexibilă care poate să meargă până la expunerea alternativelor și pozițiilor opuse în problemele insecurității/securității.

BIBLIOGRAFIE

- GULIAN C.I., *Hegel. Tînărul Nietzsche. Mircea Eliade*, Editura Academiei Române, București, 1992.
- HEGEL, *Fenomenologia spiritului*, București, Editura Academiei, 1965.
- HEGEL, *Știința logicii*, tradusă de D. Roșca, Editura Academiei, București.
- Hendrik Willem van Loon, *Istoria omenirii*, Traducere din engleză de Cornelia Dumitru, Editura Humanitas, București, 2017.
- ILIE G., *Risc și securitate – articole, comunicări și prelegeri*, Vol. I, Editura UTI Press, București, 2015.
- SITEANU E., NAIANU B., ILIE G., *Fiabilitatea produselor tehnice*, Editura AISTEDA, București, 2000.

